

Tervisedenduse konverents 2012:

Iga vigastus on ennetatav

Päevakava

09.30 - 10.30	Registreerumine ja hommikukohv
10.30 - 10.40	Avasõnad Ken-Marti Vaher, siseminister
10.40 - 11.20	Vigastused Eestis - kust tuleme ja kuhu läheme Taavi Lai, Sotsiaalministeeriumi terviseinfo- ja analüüsi osakonna vanemanalüütik
11.20 - 12.00	Sektoriteülene käsitus vigastuste ennetamisel teiste riikide näidetel Elizabeth Towner, Lääne-Inglismaa Ülikooli professor ja õppejõud
12.00 - 12.30	Liiklusohutus - statistika, eesmärgid ja tegevused ning koostööpartnerid Riho Tānak, Politsei- ja Piirivalveameti korrakaitsepolitseiosakonna liiklusbüroo liiklusjärelvalve talituse juhtivkorrakaitseametnik Urve Sellenberg, Maanteeameti liikluskasvatuse talituse juhataja
12.30 - 13.30	Lõunabuffee
13.30 - 14.45	Paralleelsessioonid:

I Kodu- ja spordivigastuste vältimine ning esmaabi

Moderator: Tiina Tõemets, Eesti Haigekassa tervishoiu spetsialist

- **Õnnetus hüüab tules**
Katrín Poom, pereõde, Pereõdede Seltsing
- **Tervisespordivigastused ja nendest hoidumise võimalused**
Dr Mihkel Mardna, ortopeed-traumatoloog, Eesti spordimeditsiini klaster SportEST
- **Esmaabioskused - kust need tulevad?**
Andras Laugamets, koolitaja, Tartu Kiirabi

II Ohutu keskkonna kujundamine

Moderator: Ülle Rüüson, Rapla Maavalitsuse tervisedenduse spetsialist

- **Safe Community** - võimalused paikkonna turvalisuse suurendamiseks kolme maakonna (Viljandi, Lääne, Rapla) näitel
Elo Paap, Viljandi Maavalitsuse tervisedenduse spetsialist
Hele Leek-Ambur, Lääne Maavalitsuse terviseprojektide juht
Aili Laasner, Rapla Maakonnahaigla ülemarst ja Rapla maakonna traumanõukogu liige
- **Ohutu keskkond eaka kodus**
Linda Jürisson, koduõde, Koduõdede Seltsing
- **Kodanikualgatuse ja valla koostöös sündinud ohutu liikluskeskkond Juuru vallas**
Veronika Ruut, Rapla traumanõukogu liige
- **Haapsalu, Paralepa ja Uuemõisa kergliiklejate ohutusanalüüs**
Margus Nigol, inseneribüroo Stratum konsultant ja liikluskorralduse lektor Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledžis.

III Peksjad, ohvrid ning ametnikud - kes vastutab vägivalda eest?

Moderator: Laidi Surva, Justiitsministeeriumi analüüsitalituse nõunik

- **Vägivalda levik Eestis: teadmine, eesmärgid, tegevused**
Jako Salla, Justiitsministeeriumi analüüsitalituse juhataja
- **Ametnik perevägivalda ennetaja ja soodustajana**
Judit Strömpl, Tartu Ülikooli sotsiaalpoliitika dotsent
- **Kriminaalmenetluse kahju ja kasu vägivaldajuhtumi korral**
Anneli Lumiste, Põhja ringkonnaprokuratuuri prokurör

IV Mürgistuste ennetamine

- **Mürgistusteabekeskuse töö mürgistuste ennetamisel**
Kristiina Pöld, Terviseameti Mürgistusteabekeskuse kliiniline konsultant
- **Ülevaade ägeda mürgistusega Tallinna Lastehaiglasse pöördunud lastest ja noorukitest**
Helke Nurm, Tallinna Lastehaigla vastuvõtuosakonna lastearst
- **Mida teeme noorte alkoholitarvitamise ennetamiseks?**
Tiia Pertel, Tervise Arengu Instituudi tervise edendamise osakonna juhataja

14.45 - 15.15

Paus

15.15 - 15.40

Tule-ja veeõnnetuste ennetamine

Indrek Ints, Päästeameti ennetustöö osakonna juhataja

15.40 - 16.15

Vigastuste seiresüsteemide loomine ja kasutamine Suurbritannia näitel

Heather Ward, Londoni Ülikooli Kolledž

16.15 - 17.00

Paneelarutelu: järgmised reaalsed sammud vigastuste ärahoidmisel

Moderator Maris Jesse, Tervise Arengu Instituudi direktor

Osalejad:

Hanno Pevkur, sotsiaalminister

Marko Pomerants, riigikogu liige ja õiguskomisjoni esimees

Jaan Looga, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu tegevdirektor

Tervisedenduse konverents 2012: Iga vigastus on ennetatav

Ülevaade esinejatest

10.40 - 11.20 **Vigastused Eestis - kust tuleme ja kuhu läheme**

TAAVI LAI on vanemanalüütik sotsiaalministeeriumi terviseinfo- ja analüüsi osakonnas. Ta on samuti lektor Tartu Ülikooli Tervishoiu Instituudis ja kaitsnud samas doktoritööd rahvastiku tervise mõõtmise kasutamisest teadmispõhise tervisepoliitika kujundamiseks Eestis. Taavi Lai on oma teadus- ja uurimistegevuses keskendunud peamiselt sellistele teemadele nagu rahvastikutervise seisund, haiguskoormus ja selle majanduslikud mõjud, tervisekäitumist parandavate sekkumiste kuluefektiivsus, mõjuanalüüsid tervisesüsteemi kohta. Ta on avaldanud mitmeid artikleid Eesti ja rahvusvahelistes väljaannetes.

11.20 - 12.00 **Sektoriteülene käsitus vigastuste ennetamisel teiste riikide näidetel**

ELIZABETH TOWNER on laste tervise professor Lääne-Inglismaa Ülikoolis Bristolis, Ühendkuningriigis. Ta on pedagoogika ja tervisedendus alase teadustöö taustaga sotsiaalteadlane. Elizabeth on töötanud vigastuste ennetamise uurimise alal üle 20 aasta ning tema töö keskmes on laste ja noorte tahtmatute vigastuste ennetamine ja ebavõrdsus tervises. Ta on koostanud mitmeid vigastuste ennetamise alaseid kirjandus-ülevaateid, hinnanud erinevaid kooli ja kogukonna põhiseid vigastuste ennetamise programme, viinud läbi vigastuste põhjuste selgitamiseks erinevaid kvalitatiiv- ja kvantitatiivuuringuid ning vigastuste ennetuspoliitikaga seotud uuringuid. Elizabeth on Maailma Tervisorganisatsiooni ja UNICEF-i „*First World Report on child injury prevention*“ (2008) sissejuhatava peatüki kaasautor ja „*WHO European report on child injury prevention*“ (2008) toimetaja ja kaasautor.

12.00 - 12.30 **Liiklusohutus - statistika, eesmärgid ja tegevused ning koostööpartnerid**

RIHO TÄNAK on Politsei ja Piirivalveamet korrakaitsepolitseiosakonna liiklusbüroo liiklusjärelvalve talituse juhtivkorrakaitseametnik. Ta on liikluspolitseis erinevatel ametkohtadel töötanud alates 1992. aastast.

URVE SELLENBERG on Maanteeameti liikluskasvatuse talituse juhataja. Ta alustas Maanteeameti liiklusohutuse osakonnas tööd aastal 1995. Tema igapäevane töö on jagada oma hoiakuid, teadmisi ja oskuseid ohutust liikluskäitumisest elanikkonnale. Ta on ka lektoriks liiklusohutuse erialal Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledžis. Urve liikluskasvatusalast tööd on tunnustatud Politsei kahe teenetemärgiga ja UNICEF Eesti Rahvuskomitee tänumärgiga.

13.30 - 14.45

Paralleelsessioonid:

I paralleelsessioon

Kodu- ja spordivigastuste vältimine ning esmaabi

Vigastushaigestumus Eestis näitas viimastel aastatel stabiilset langust. Tagasilööki tuli 2011. aastal kui haigestumus taas kasvas võrreldes eelmise aastaga pea 6000 pöördumise võrra, mil inimesed vajasisid arstiabi vigastuste tõttu. Enim juhtub õnnetusi vanuses 15-39-aastaste meeste hulgas, mis on sageli seotud ka alkoholi liigtarvitamisega ja surmaga juhtuvate õnnetustega. Samuti juhtub liiga palju õnnetusi väikelastega, mida saaks teadlikkuse suurendamise ja keskkonna kujundamisega ära hoida. Tervisesport on tublisti elavnenud, kuid ka sellega kaasneb vigastuste oht, mis võib olla tingitud liigsest riskist ja muudest teguritest, mis sportimisel meelest läheb. Sessiooni eesmärgiks on anda ülevaade kodu- ja spordivigastuste vältimise ja esmaabi oskuste omandamise võimalustest.

Moderator: Tiina Tõemets, Eesti Haigekassa tervishoiu spetsialist

TIINA TÕEMETS on Eesti Haigekassa tervishoiu spetsialist aastast 2008. Hariduselt öde, töötanud lasteõena ja koolitajana. Usub, et tervise edendamine on parim viis elus hästi hakkama saada. Soovitab tunda rõõmu olemasolevast ja luua uusi võimalusi ümbritseva elukeskkonna paremaks muutmiseks.

- **Õnnetus hüüab tulles**

KATRIN POOM on kogu oma tööaja töötanud lastega, esimesed 17 aastat lastehaiglas ja viimased 10 aastat pereõena. Õnnetuste ennetamist peab üheks oma südameasjaks, sest on näinud, mis õnnetused lastega teevad. Tihtipeale ei oska suured inimesed näha asju ja olukordi laste silmade läbi, silmade kõrgusel ja siit ka apsud, mis võivad kurjalt kätte maksta. 2004. aastal valmis tema abiga väike raamatuke "Õnnetus hüüab tulles", mis aitab lapsevanemal koduseid ohte märgata ja ennetada.

- **Tervisespordivigastused ja nendest hoidumise võimalused**

DR. MIHKEL MARDNA on üks Eestis enimtunnustatud ortopeede ning artroskoopia- ja sporditraumatoloogia spetsialiste. Ta juhib ka SpordimeditSiini Sihtasutuse ja Eesti SpordimeditSiini klatri SportEST tegevusi. Lisaks kuulub ta Eesti SpordimeditSiini Föderatsiooni juhatuse liikmena ja rahvusvahelisse organisatsiooni ISAKOS (International Society of Arthroscopy, Knee Surgery and Orthopaedic Sports Medicine), mille aktiivliige on ta alates 2002. aastast. Dr. Mardna on tuntud veel kui Eesti profisportlaste spordiarst ja nõustaja.

Päevakava on esialgne, konverentsi korraldajatel on õigus teha päevakavas muudatusi.

- **Esmaabioskused - kust need tulevad?**

ANDRAS LAUGAMETS on iseloomult tagasihoidlik, veidi boheemlik, seadusi austav ja looduslembeline, igal võimalikul vabal hetkel tegeleb kalastamisega. Peamiselt on ka pühendunud inimeste päästmisele ja püüab neid oskusi edastada ka teistele huvilistele Tartu Kiirabi koolituskeskuses. Ei meeldi õpitud abitus, mida viimasel ajal päris tihti kohtab. Arvab, et esmaabioskused peaksid olema sama elementaarsed kui hambapesu või sokivahetus.

II paralleelsessioon

Ohutu keskkonna kujundamine

Ohutu keskkonna kujundamise sessioonil keskendume füüsilisele keskkonnale liiklus- ja kodukeskkonna raames. Töötoas tutvustame rahvusvahelise Safe Community liikumise 6 põhiprintsiibi baasil paikkonna turvalisuse edendamise ja vigastuste ennetamise võimalusi Eesti kolme Safe Community näitel.

Moderaator: Ülle Rüüson, Rapla Maavalitsuse tervisedenduse spetsialist

- **Safe Community - võimalused paikkonna turvalisuse suurendamiseks kolme maakonna (Viljandi, Lääne, Rapla) näitel**

ELO PAAP, HELE-LEEK AMBUR ja **ÜLLE RÜÜSON** on maakondade pikaajalised tervisedenduse spetsialistid, kes on juhtfiguurideks *Safe Community* printsiipide ja koostöö rakendamisel maakonnas. **AILI LAASNER** on *Safe Community* sertifitseerimiskeskuse liige ja *Safe Community* Euroopa võrgustiku juhatuse liige.

- **Ohutu keskkond eaka kodus**

LINDA JÜRISSON on terviseõe haridusega ja pakub koduõenduse teenust. Ta on Eesti Õdede Liidu Koduõdede Seltsingu juhatuse esimees ja kuulub Viljandi maakonna traumanõukogusse.

- Kodanikualgatuse ja valla koostöös sündinud ohutu liikluskeskkond Juuru vallas

VERONIKA RUUT lõpetas Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži liiklusohutuse eriala 2012. alguses. Tema diplomitöö „Juuru valla liikluskeskkonna ohutuse analüüs“, mille käigus kaasati aktiivselt valla elanikkonda märkama ja teada andma ohtlikest kohtadest ja leidma ohutumaid lahendusi, rakendati valla poolt paralleelselt ning tänaseks on Juuru vallas olukord tunduvalt turvalisem.

- Haapsalu, Paralepa ja Uuemõisa kergliiklejate ohutusanalüüs

MARGUS NIGOL lõpetas 1993. aastal Tallinna Tehnikaülikooli mehaanika teaduskonna autoduse erialal. 1997. aastast töötab inseneribüroos Stratum liikluskonsultandina ja 2008. aastast juhatuse esimehena. Põhiliseks tegevusalaks on liiklusohutusalased uuringud ja liikluskorraldus. Alates 2010. aastast töötab ka liikluskorralduse lektorina Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledžis. Margus on 2004. aastast rahvusvahelise liiklusohutuse eksperte koondava organisatsiooni ICTCT (*International Co-operation on Theories and Concepts in Traffic Safety*) liige ja 2011. aastast Läänemere ITS initsiatiivi toetava organisatsiooni MTÜ ConnectBaltica juhatuse liige.

III paralleelsessioon

Peksjad, ohvrid ning ametnikud - kes vastutab vägivalda eest?

Viimastel aastatel on Eestis teadmine vägivaldast, selle levikust ning seotud probleemidest märkimisväärselt kasvanud. Ühelt poolt on parandatud statistika kogumise süsteeme, teisalt on läbi viidud uuringuid nii elanikkonnas kui ka kitsamates sihtgruppides. Kogu temaatika tipus on tapmiste numbrid, mis näitavad, et oleme üks vägivaldsemaid riike Euroopas. Ähvardamine ja löömine on selgelt siinkandis kohaliku suhtluskultuuri osa, peksmine on vähemalt iganädalane rutiin teatud sotsiaalsetes gruppides. Samas on õnneliku elu võimalused vägivaldses keskkonnas pärsitud ning hind, mida ühiskond peab vägivaldast tingitud vigastuste ja kannatuste eest maksma, liiga kõrge. Seetõttu on riiklikul tasemel ka otsustatud, et tolerantsi vägivalda osas tuleb vähendada. See tähendab, et vägivald pole isiklik, vaid ühiskondlik asi, mille ilmsikstulekul peab rakenduma masinavärk alates haridus- ja sotsiaalsüsteemist kuni politsei ja kohtuteni välja. Sessioonil arutame esiteks andmete pinnalt vägivalda leviku ning peamiste probleemvaldkondade üle. Teiseks pöördume praktikute perspektiivi poole, et hinnata seda, kuidas toimib vägivaldaennetus läbi vägivaldale reageerimise.

Moderator: Laidi Surva, Justiitsministeeriumi analüüsitalituse nõunik

Laidi SURVA on nõunik Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonnas. Lisaks perevägivaldavastase tegevuse juhtimisele arendab Laidi ka tugiisikute süsteemi vabanevatele vangidele ning tegeleb ohvrite abistamise temaatikaga.

Päevakava on esialgne, konverentsi korraldajatel on õigus teha päevakavas muudatusi.

- **Vägivalla levik Eestis: teadmine, eesmärgid, tegevused**

JAKO SALLA töötab Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika analüüsi talituse juhatajana. Jako peamised tegevussuunad kriminaalpoliitikas puudutavad kuritegevuse analüüsi ning karistuspoliitikat.

- **Ametnik perevähivalla ennetaja ja soodustajana**

JUDIT STRÖMPL on Tartu ülikooli sotsioloogia- ja sotsiaalpoliitika instituudi dotsent. Tema viimaste aastate teadustöö hõlmab teemasid alates alaealiste kuritegevusest kuni perevähivallaga seotud teemadeni. 2011. aastal valmis Juditil koos kolleegidega uuring „Perevähivalla levikut soodustavad riskid ja perevähivalla ulatus praktikute hinnangutes“.

- **Kriminaalmenetluse kahju ja kasu vägivallajuhtumi korral**

ANNELI LUMISTE lõpetas Tartu Ülikooli õigusteaduskonna 2000. aastal ja töötab samast aastast Põhja Ringkonnaprokuratuuris prokurörina. Käesoleval ajal tegeleb ta isikuvastaste kuritegude menetlemisega. Nii on peamisteks kuriteoliikideks, millega ta oma töös kokku puutub, kehaline väärkohtlemine ja raskete tervisekahjustuste tekitamine, kuid ka vägistamised ja röövimised.

IV paralleelsessioon

Mürgistuste ennetamine

Mürgistused moodustavad arvestatava osa vigastuste põhjustest. Näiteks 2010. aasta vigastussurmade põhjustest viiendiku moodustasid mürgistused. Sessiooni esimeses ettekandes tutvustab Kristiina Põld mürgistuste statistikat ja Mürgistusteabekeskuse tööd. Teises ettekandes annab Helke Nurm ülevaate Tallinna lastehaigla kogemustest laste mürgistustega ja nende ennetusvõimalustest. Viimases ettekandes tutvustab Tiia Pertel Tervise Arengu Instituudi viimaste aastate tegevusi ja plaane noorte alkoholitarvitamise ennetamisel.

- **Mürgistusteabekeskuse töö mürgistuste ennetamisel**

KRISTIINA PÕLD lõpetas Tartu Ülikooli arstiteaduskonna 2000. aastal. Sellele järgnesid internatuur ja erakorralise meditsiini residentuur, mis lõppes 2005. aastal. Töötab Mürgistusteabekeskuses alates 2006. aasta kevadest. Algselt keskuse juhina, alates 2011. aastast kliinilise konsultandina. Lisaks töötab ka Põhja-Eesti Regionaalhaigla erakorralise meditsiini osakonna juhatajana.

Päevakava on esialgne, konverentsi korraldajatel on õigus teha päevakavas muudatusi.

- Ülevaade ägeda mürgistusega Tallinna Lastehaiglasse pöördunud lastest ja noorukitest

HELKE NURME lõpetas Tartu Ülikooli arstiteaduskonna 1995. a ja pediaatria residentuuri 2001.a. On töötanud lastearstina TÜK Lastekliinikus, Jõhvi Lastehaiglas, Keila Haigla lasteosakonnas ja 6 aastat Tallinna Lastehaigla vastuvõtuosakonnas. Jõhvis paralleelselt linnaarstina olles, osales 2003 a. Safety Community konverentsil Rootsis. Tallinna Lastehaigla valvetoas töötades on palju kokkupuutunud ägedate mürgistustega ning teinud ka sellealast uurimustööd.

- Mida teeme noorte alkoholitarvitamise ennetamiseks?

TIIA PERDEL on lõpetanud Tartu Ülikoolis arstiteaduskonna ja töötab 2007. aastast Tervise Arengu Instituudi tervise edendamise osakonna juhatajana. Osakonna üheks oluliseks tööloiguks on laste ja noorte tervise edendamine sh uimastite tarvitamise ennetamine.

15.15 - 15.40 Tule-ja veeõnnetuste ennetamine

INDREK INTS on Päästeameti ennetustöö osakonna juhataja. Indrekul on üle 15 aastane töökogemus päästevaldkonnas erinevatel ametkohtadel olles töötanud nii päästja, operatiivkorrapidaja kui ka komandopealikuna. Alates ennetustöö valdkonna loomisest Päästeametis 2006 aastal on ta aidanud kujundada Eestis elukeskkonda, kus igaüks loob ning väärtustab ohutust ja turvalisust. Päästeamet keskendub tule-ja veeõnnetuste ennetamisele.

15.40 - 16.15 Vigastuste seiresüsteemide loomine ja kasutamine Suurbritannia näitel

HEATHER WARD on Londoni Ülikooli teadlane ja töötab ka sõltumatu eksperdina. Ta on töötanud Londoni Ülikoolis liiklusohutuse teadus- ja uurimistööde osas sellistele organisatsioonidele nagu Euroopa Liidu, riigi ja kohalikud valitsusasutused, OECD jpm. Heather on töötanud riiklikult ja rahvusvaheliselt tervisealase ebavõrdsuse teemaga, eriti vigastuste vältimise valdkonnas. Ta juhatas NICE töögruppi, mis andis välja tahtmatute vigastuste ennetusstrateegiate juhendi alla 15-aastastele. Tema võtmeekspertiisi valdkondadeks on teede ehitusskeemide hindamine; kiiruse juhtimine; haavatava liikleja ohutus; ebavõrdsus; valitsustasandite strateegiliste poliitikate väljatöötamine; vigastusandmete kvaliteedi parandamine, eriti liiklusõnnetustega seotud statistika osas. Tööst vabal ajal elab Heather Lääne-Inglismaal, kus ta ratsutab hobustega ja hoolitseb kanade eest.

Päevakava on esialgne, konverentsi korraldajatel on õigus teha päevakavas muudatusi.